

Freibergeren – verdens siste lette kaldblodsraser

Av Per Ivar Langhelle

Det er i alle fall hva sveitserne selv sier om sin nasjonale hesterase, som bærer i seg det beste fra både gammelt kaldblod og lettere raser.

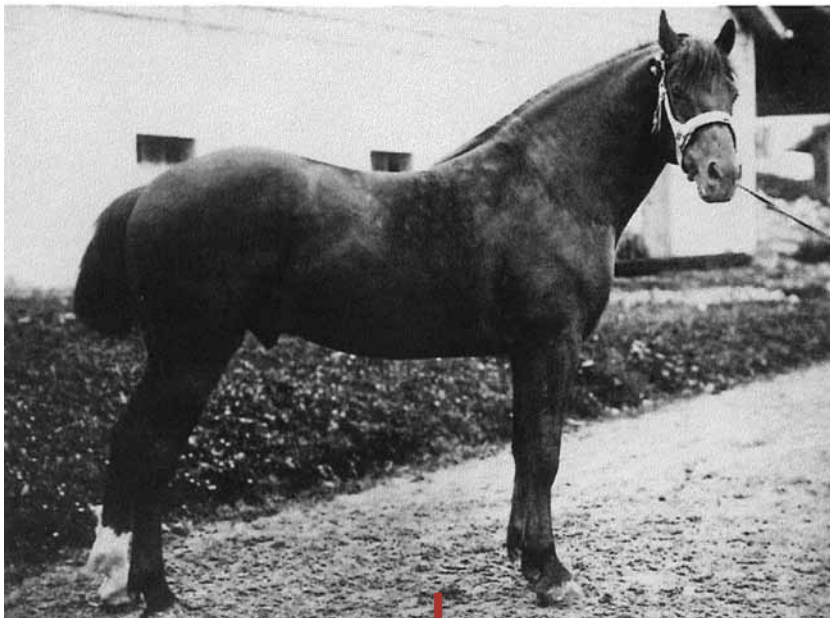
Et tilfeldig sammentreff ga inspirasjon til denne artikkelen. Først meldte det svenske bladet *Ridsport* at Ackordshäststiftelsen har stadig større problemer med å finne egnede rideskolehester. Denne stiftelsen er en organisasjon som har overlevd fra den militære hestetjenestens dager. Den kjøper årlig inn et antall hester av først og fremst svensk varmblodig ridehestrase og utplasserer dem på rideskoler. Dessuten skaffer den noen ardenner og nordsvensker til utlån til skogskjørere og andre. Nå viser det seg at det etter hvert har blitt vanskelig å finne rideskolehester av ønsket slag. Problemet er at den svenske ridehesten, i likhet med de fleste andre ridehestraser, har blitt avlet frem til stadig større prestasjoner på konkurransebanene. Ifølge Ackordshäststiftelsen har dette ført til en hest som er blitt for stor, for spedbeint og ikke minst har fått et nerveliv og

temperament langt over det man ønsker hos en rideskolehest. Den gamle ideelle rideskolehesten finnes ikke lenger, og rideskolene må til utlandet for å finne egnede hester. Inntil videre har Ackordshäststiftelsen begynt å utplassere kaldblodige hester på rideskolene. Disse viser seg å fungere utmerket på lavere nivåer.

Omtrent samtidig med dette dukket det opp et gammelt nummer av det nå inngåtte tyske bladet *Das Zugpferd* med en artikkel om den sveitsiske Freibergeren, en kaldblodsraser som gjennom lengre tid har beveget seg i den retning som Ackordshäststiftelsen etterlyser. Dette pirret nysgjerrigheten til en gammel tilhenger av den lette kaldblodshesten.

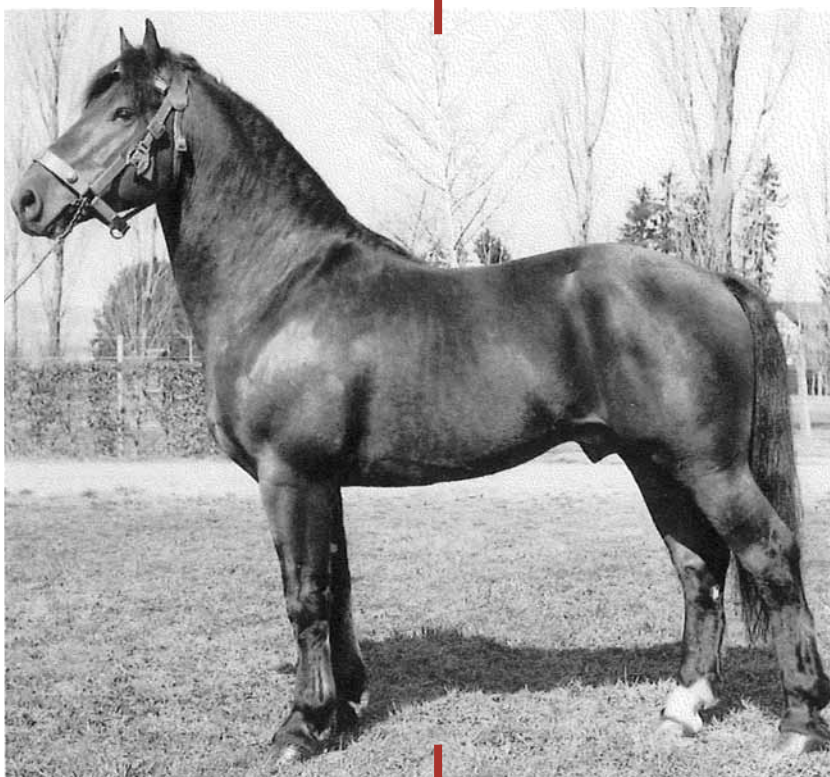

Freibergeren var en mellomting kaldblodshest på linje med vår hjemlige dølehest.

Hingestelinjen som ble grunnlagt av Vaillant (f.1891) har bl.a gjennom Vagabond (f.1961) fått et moderne preg hos Van Gogh, som igjen har gitt 6 kårede sønner og sønnesønner.

Vaillant

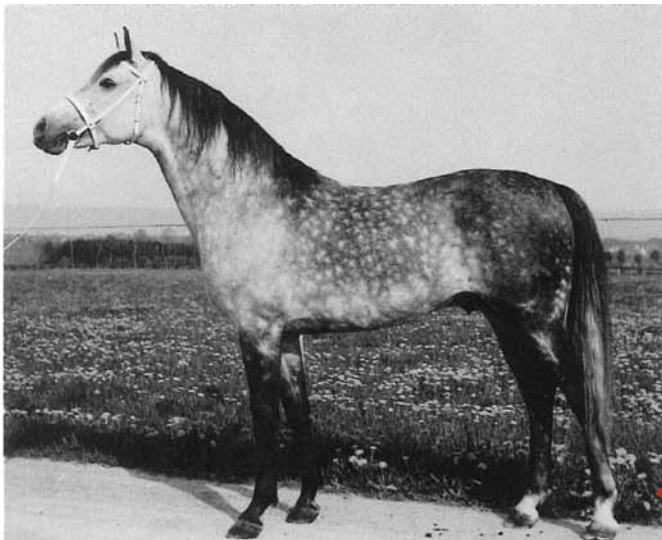

Vagabond

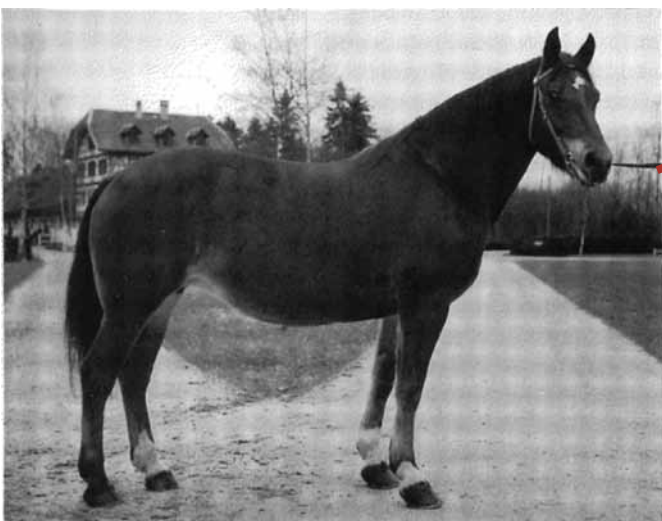

Van Gogh

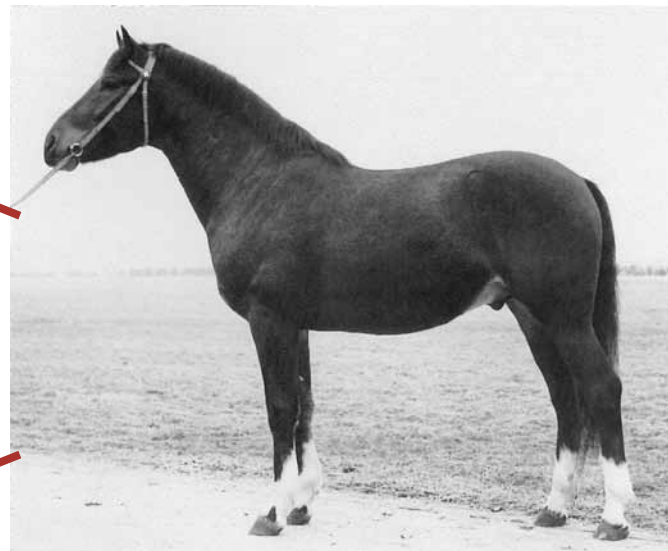

Doktryner

Haitienne

Don Pablo

Gullhoppe. Haitienne, med rein Freiburgerstamme, har med 4 forskjellige hingster blitt mor til 4 kårede sønner. Fedrene var så vidt forskjellige som Babolna-araberen Doktryner som gav Don Pablo, og den svenske Nello som gav Nelson (se motsatt side)

Historie

Freibergerens, eller på fransk Franche-Montagnes vugge sto på høyfjellsplatået i Jura nordvest i Sveits, der bøndene på 1500-tallet hadde fått tak i utenlandske hester etter krigene med Burgund. Det oppsto en vellykket avl med relativt kraftige arbeids- og kavallerihestene, ofte basert på Ardenner- og Comtoisblod. I det syttende århundre og utover var disse hestene ganske etterspurt ute i Europa, særlig i Frankrike. I 1704 kjøpte den franske regjering 10 000 sveitsiske hester til bruk i Ludvig XIVs hær. Napoleonskrigene medførte et enormt forbruk av hest i Europa, men tilbakeslaget kom da underskuddet var blitt fylt opp og det var relativt fredelige tider frem mot midten av 1800-tallet. For å redde den sveitsiske hesten ble det i 1864 nedsatt en fagkommisjon for i det minste å opprettholde avlen av hester til militært bruk. For å friske opp avlen foretok man import av hackney, fullblod og anglonormanner, for øvrig samme blod som ble benyttet i Norge av Norfolk-Totningklubben. For bøndene ble imidlertid avkommene etter

disse hingstene for lette, hvilket førte til kortvarige import av Ardenner, Breton, Comtois, Percheron og Shirehingster. Gjennombruddet for den egentlige Freiburgeravlen kom rundt århundreskiftet 18-1900 da man begynte å kjøpe inn sveitsiske hingster av trekkhesttype til hingste- og følldepotet i Avenches. Blant disse hingstene satte *Vaillant* (med engelsk og fransk blod lenger bak) og *Imprèvu* (anglonormanner) spor etter seg. Fra 1910 ble det foretatt renavl med en ikke altfor stor, robust og middels tung Freiburger. Med mekaniseringen i landbruket gikk hestetallet sterkt tilbake her som over alt ellers, og for å imøtekomme et annet marked gikk man etter krigen inn i en foredlingsperiode med bruk av anglonormanner (*Uran*), fullblodsaraber (*Doktryner ox*) og ikke minst svensk halvblod (*Aladin e. Nepal 390*). Nepal er for øvrig også far til avlshingsten Flyinge 021 (f. 1975) i Norge. Som et utmerket eksempel på den moderne, elegante Freiburgeren nevnes ofte fukshingsten *Alsacien* (1965) etter *Aladin* og en Freiburgerhoppe.

«Ein guter Character und ein ruhiges, freundliches Wesen».

I den moderne Freiburgeravlen, rettet mot fritidsbrukere, er lynnet blitt vektlagt spesielt. Man ønsker en omgjengelig, tillitsfull og nervesterk hest som allikevel har pågangsmot og innsatsvilje. Hesten skal være allsidig og anvendbar til både ridning, kjøring, kløving og jordbruksarbeid.

En ikke altfor stor hest (150- 160cm) med en viss masse, men allikevel med bevegelser og vilje som gjør at den kan gå sprang og dressur i alle fall opp til LA- nivå og dessuten ris eller kjøres på tur av hele familien når det er behov for det. Alt dette krever en vel ansatt hals, god manke og salleie, skrå skulder og god brystbredde. Tørre, korrekte og rimelig føre ben er viktig, samtidig som den skal være vekt bærende med godt utviklede muskler i rygg og bakpart. I tillegg ønsker man seg et elastisk og korrekt bevegelsesmønster med så mye «schwung» som mulig.

Fordi den moderne Freiburgeren til en viss grad er et krysningsprodukt, er man hele tiden på vakt mot svakt rasepreg og uønskede trekk: for lett eller for tung type, grovt hode, kort hals, kort og steil skulder, dårlig markerte ledd og for stor kroppsmasse.

Fra 1998 er Freiburgerstamboken lukket for alt fremmed blod og man arbeider etter det for å befeste og konsolidere rasen og rasepreget.

Freiburgeren fremstår i dag som en meget vellykket hest til allsidig bruk. Ved å sjekke litt i stamtavlen kan man lete seg frem til de anlegg man er mest interessert i. Folk som vil drive med konkurranseridning eller -kjøring ser gjerne etter Aladininnslag, noe som ofte medfører et romslig og luftig steg, det man en gang kalte «Schwedengang». Mange sveitsiske og tyske westernryttere har funnet ut at Freiburgerer med Doktryner ox i stamtavlen gir hester som fint kan konkurrere med Quarterhester. Når Freiburgeren i tillegg egner seg utmerket til turridding, kløving, terapi- og rideskolebruk, kan man knapt ønske seg noe mer av en hest som fremdeles klassifiseres som kaldblod.

Den svenske påvirkningen. Alladin (s.437) ble stambesjeler på statsstutteriet Avanche. (Foto K.Graaf). Der ble han far til bl.a. Alsacien. Den andre svenske hingsten var Nello som i likhet med Alladin førte betydelig Trakehnerblod (Portwein) i sine årer. Nello ble far til bl.a. Nelson.

Tør vi minne om at det var en god del av denne typen hester vi fikk i Norge på 60- og 70-tallet, da avlen av norsk varmblodig ridehest startet opp igjen med bruk av varmblodige hingster på norske kaldblodige hopper?

“Hesten min er ikke døl, den er kaldblods (!)

Det er for tiden en del forvirring ute og går når det gjelder bruken av uttrykkene kaldblod og varmblod.

Kaldblod brukes ofte i Norge i dag synonymt med kaldblodstraver. Svenskene har i lengre tid sagt *varmblod* om varmblods traver, mens svensk ridehest oftest tidligere ble kalt svensk *halvblod*. Forvirringen har økt ytterligere etter at de store internasjonale avlsforbundene for ridehest nå markedsfører seg som *warmblood*.

Vi tillater oss å minne om de klassiske definisjonene:

Kaldblod – alle raser med tyngre kroppsbygning, rikelig behåring, roligere temperament.

Varmblod – alle raser med lettere kroppsbygning, lite behåring, livligere temperament.

For ordens skyld tar vi også med:

Arabisk fullblod (ox etter navnet) – ren originalaraber

Engelsk fullblod (xx etter navnet) – fører sine aner ubrutt tilbake i den engelske stamboken

Angloarabisk fullblod (x etter navnet) – blanding av de to ovenstående rasene

Halvblod – raser der fullblod inngår i større eller mindre grad.

FAKTA:

- Freiburger er i dag en lett sveitsisk kaldblodsrase.
- Avlen omfatter 120 hingster, 5400 hopper, føllprosent på 75 %
- Kontrollert innkryssing med lettere blod fra midt på 1960-tallet
- Målsetting om å tilføre 16 % edelt blod i hele avlsmaterialet
- Stamboka stengt for fremmed blod fra 1998

